

Pajala
KOMMUN

Handlingsplan för minoritetsspråken 2017-2019

DOKUMENTNAMN	Handlingsplan	GILTIGHETSPERIOD	Fr.o.m. 2017-01-16
DOKUMENTTYP		BESLUTAT/ANTAGET	KF 2017-01-16, § 5
DOKUMENTÄGARE	Pajala kommun	VERSION	1.0
DOKUMENTANSVARIG	Kommunstyrelsen	REVIDERAT	

Om ~~KL~~ KL ~~KL~~ KL

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	2
1.1 Den nationella minoritetspolitiken	2
1.2 Pajala kommuns minoritetspolitik.....	2
1.3 Målsättningar	4
1.4 Utvärdering.....	4
2 Samråd och kartläggning	5
3 Information	6
4 Kultur och fritid	8
5 Förskola och skola	9
6 Socialtjänst och sjukvård	11

1 Inledning

1.1 Den nationella minoritetspolitiken

År 2000 ratificerade Sverige ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Riksdagsbeslutet fattades i en bred enighet och innebar de första stegen mot en nyorientering inom svensk minoritetspolitik. Minoritetspolitiken syftar till att skydda de historiska minoriteternas rätt att bevara sina språk och sina kulturer. Nationella minoriteter i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. De nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Meänkieli, samiska och finska fick genom ratificeringen ett förstärkt skydd inom särskilda *förvaltningsområden*. De första tio åren omfattade förvaltningsområdena sju norrbottniska kommuner Haparanda, Övertorneå, Pajala, Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Arjeplog.

När lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk, LoNM, trädde i kraft tio år senare, den 1 januari 2010, utvidgades förvaltningsområdet för samiska med 13 kommuner längs fjällkedjan ned till Dalarna och förvaltningsområdet för finska utökades med 18 kommuner i Mälardalen. I dag ingår totalt 59 kommuner i det finska förvaltningsområdet, 19 kommuner i det samiska och sex kommuner i förvaltningsområdet för meänkieli.

1.2 Pajala kommuns minoritetspolitik

Pajala kommun ingår sedan år 2000 i förvaltningsområdena för meänkieli respektive finska. Redan på 1990-talet, före den gamla minoritetsspråkslagens tillkomst, fanns ett engagemang för meänkieli bland kulturarbetare i kommunen och bland kommunens politiker. Man önskade säkra språkets fortlevnad i kommunen. För att göra detta infördes obligatorisk meänkieliundervisning i kommunens skolor. På förskolorna i kommunen bedrivs verksamhet med inslag av meänkieli.

Under åren 2008–2009 gjordes ett försök med att tillåta inlägg på meänkieli och finska vid kommunfullmäktiges sammanträden. Försöksverksamheten avslutades eftersom få ledamöter använde möjligheten.

Sedan år 2010 har Pajala kommun hållit samråd med företrädare för både den tornedalska och den sverigefinska minoriteten.

Hösten 2010 gjorde kommunen en omfattande *kartläggning* av kompetens i minoritetsspråken och behov av service på dessa språk. Enkäten riktade sig till kommunens personal, förskolan, äldreomsorgen och allmänheten. Enkätresultaten låg till grund för det förslag på åtgärder som önskades att stärka minoritetsspråken.

Kommunen har en skyldighet att arbeta med grundskyddet i LoNM §3-§5, detta gäller för alla fem nationella minoriteter och minoritetsspråk. Pajala ingår inte i förvaltningsområdet för samiska trots en betydande samisk närvaro både förr och nu, därför bör grundskyddsarbetet med samiska prioriteras och tydliggöras i dialog med samer i Pajala kommun.

Aktuell handlingsplan för minoritetsspråken har tagits fram i samråd med *STR-T Pajala, Pajala Finska förening* och *Met Nuoret*. Därtill har Kultur- och utbildningsnämnden samt socialnämnden lämnat sina synpunkter på denna handlingsplan. Den syftar till att ge en helhetsbild av vad kommunen gör samt avser att göra för de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteterna från och med år 2017 framåt. Målet är att handlingsplanen ska bli ett verktyg när kommunen och minoriteterna ska samverka i fortsättningen och staka ut en väg mot ett effektivt och ändamålsenligt arbete med minoritetsfrågorna.

1.3 Målsättningar

I framtiden kommer kommunen att:

- arbeta aktivt för att trygga meänkielis och finskans ställning genom att tillhandahålla service på dessa språk samt med hjälp av till exempel kultursatsningar.
- söka nya vägar för att revitalisera meänkieli.
- höja meänkielis och finskans status genom att synliggöra språken i omgivningen, t.ex. arbeta med skyltning på meänkieli och finska på offentliga platser fortlöpande.
- kommuninvånare ska inspireras till att använda minoritetsspråken. Det ska vara så enkelt som möjligt för dem. Personer, som upplever tillhörighet till en minoritet, ska känna sig väl bemötta och respekterade vid kontakter med kommunen.
- få fler kommuninvånare – särskilt barn och ungdomar – att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråken.
- framhålla att kunskaper i meänkieli och/eller finska är en merit vid rekrytering till kommunala befattningar.

1.4 Utvärdering

Denna handlingsplan ska gälla från år 2017 och framåt. Därefter ska måluppfyllelsen utvärderas och uppdateras vartannat år. Ekonomisk- och verksamhetsuppföljning av budget och aktiviteter sker årligen.

2 Samråd och kartläggning

Lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.”

(5 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Åtgärder

- Samråd ska ske gällande vad som ska göras inom kommunen och i samhället, för att identifiera behov påträffade av föreningar och kommunen. Samråden genomförs vid samverkansmöten. Minoritetsspråkssamordnaren föredrar ärenden som inkommer från alla parter vid dessa möten. Samverkansmöten ska ske fyra gånger per år eller fler gånger vid behov.
- Pajala kommun ska verka för att finna former för samverkan och samråd även med samer, romer och judar om detta efterfrågas.
- Pajala kommun ska kartlägga kompetensen i nationella minoritetsspråk bland kommunens personal samt behov och efterfrågan av service på nationella minoritetsspråk.

3 Information

Lagstiftning

”Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.”

(3 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.”

(4 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. /.../

Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.”

(8 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Åtgärder

- På kommunens hemsida och i kommunens infoblad ska framgå att medborgare har rätt att tillhandahålla service på meänkieli och finska.
- Kommunens hemsida ska innehålla information om de nationella minoriteterna, de nationella minoritetsspråken och minoritetsspråkslagstiftningen.
- Minoritetsspråkshandläggaren ska tillhandahålla information på meänkieli, finska och övriga minoritetsspråk på kommunens hemsida, informationsblad och andra forum.

- Information från kommunen ska översättas till meänkieli och finska samt övriga minoritetsspråk, där invånarna i kommunen har tolkningsföreträde i vilken typ av information som ska översättas.
- Kommunala handlingar ska översättas till meänkieli och finska vid behov.
- Kommunen ska på kommunens hemsida löpande informera om minoritetsspråksverksamheten i kommunen.
- Kommunen ska samverka med Institutet för språk och folkminnen i Uppsala samt berörda myndigheter för att bevara och synliggöra ortnamnen på meänkieli inom kommunen. Det är viktigt att kommunens nya byggnader, gator mm. ges namn som åter speglar ortens historia och kultur.
- Inrättningar, såsom förvaltningsbyggnader, förskolor, skolor, bibliotek, badhus, sporthallar, hemtjänstlokaler, äldreboenden, brandstationer, återvinningscentraler, turistbyrå och flygplatsen bör skylta på meänkieli och finska i rimlig omfattning.
- Vid sidan av det svenska kommunnamnet "Pajala kommun" ska det meänkieliska/finska kommunnamnet "Pajalan kunta" användas på skyltar, bilar, kommunens hemsida och i annan utåtriktad kommunikation.
- Personalen i kommunhusets reception bör kunna tala meänkieli eller finska.
- Det ska finnas information i kommunhusets reception om möjligheten att använda meänkieli och finska i kontakten med kommunen.
- Kommunens telefonsvarare ska ge information på meänkieli och finska.
- Kommunens tjänstemän och förtroendevalda ska få utbildning om de nationella minoriteterna samt om lagstiftning som berör minoritetsspråken. Utbildningen ska anpassas enligt olika behovsnivåer.
- Personalen i kommunen ska erbjudas att lära sig meänkieli eller finska.

4 Kultur och fritid

Lagstiftning

”Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.”

(4 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

Åtgärder

- Tornedalingarnas och sverigefinnarnas lokala intresseorganisationer, *STR-T Pajala*, *Met Nuoret* och *Pajala Finska förening*, ska ges möjlighet att påverka planeringen av kommunens kultursatsningar. Kommunen bör främja bidragsansökningar för kulturverksamhet på meänkieli och finska samt kulturverksamhet som synliggör den tornedalska och finska kulturen.
- Kommunen ska stödja språkvårdande arbete inom meänkieli, exempelvis arbete som syftar till att beskriva och utveckla språkets ordförråd och grammatik.
- Kommunen ska aktivt samarbeta med andra förvaltningskommuner för meänkieli och finska i Sverige, särskilt i Norrbotten.
- Kommunen ska långsiktigt stödja och samarbeta med institutioner inom kommunen och i övriga Norrbotten som arbetar för att behålla och utveckla meänkieli och finska samt tornedalsk och finsk kultur.
- Kommunen ska flagga Tornedalingarnas dag 15/7, Finlands självständighetsdag 6/12 samt Sverigefinnarnas dag 24/2.
- Pajala kommunbibliotek ska fortsätta att köpa in ny litteratur på meänkieli. Kommunbiblioteket ska tillhandahålla ett brett utbud av litteratur, tidningar och tidskrifter samt filmer på finska. Finsk litteratur från biblioteket i Kolari ska hämtas in vid önskemål från låntagare.
- Kulturutbud på de nationella minoritetsspråken ska synliggöras på biblioteken.
- Kommunen ska göra de nationella minoriteterna synliga genom att ha flaggor/vimplar t.ex. på flygplatsen och kommunhuset.

5 Förskola och skola

Lagstiftning

”Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”

(4 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”När en kommun i ett förvaltningsområde erbjuder plats i förskoleverksamhet /.../, ska kommunen erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i förskoleverksamhet där hela eller delar av verksamheten bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.”

(17 § Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk)

”den som tillhör en nationell minoritet [ska] ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket”

(14 § Språklag)

Åtgärder

- Barn i förskoleålder har rätt till förskoleverksamhet som helt eller delvis bedrivs på meänkieli eller finska. Ansökningsblanketter med information på meänkieli, finska och svenska finns tillgängliga på kommunens hemsida.
- Samtliga förskolor ska bedriva verksamhet med inslag av meänkieli och finska.
- Verksamheten på finska och meänkieli i språkförskolan ska fortsätta att utvecklas.
- Förskolan ska arrangera sagostunder och andra aktiviteter på finska och meänkieli för förskolebarn.
- Information om rätten till modersmålsundervisning ska ges till vårdnadshavare och elever både via ansökningsblankett och hemsida.
- Kommunen bör utarbeta en parlör på meänkieli till förskolor.
- Kommunen ska erbjuda elever i år 6–9 möjligheten att läsa finska eller meänkieli som språkval.

- Skolans personal ska uppmuntras att fortbilda sig i meänkieli, finska och/eller om de nationella minoriteterna.
- Efter grundskolan skulle varje elev ha kunskaper om de nationella minoriteterna, deras kultur, språk, historia och religion.
- Kommunen ska uppmuntra till att personal inom fritidshem/ förskola/ skola ska söka samarbete och utbyte med verksamheter i gränskommuner på finska sidan: Pello, Kolaro och Muonio.
- Kommunens skolledare, förskolechef och minoritetsspråkhandläggare ska årligen träffas för en genomgång av det minoritetsspråksarbete som sker i fritidshem/förskolor/skolor.
- Kommunens skolledare ansvarar för att föräldrarna årligen informeras om rätten till modersmålsundervisning som kan ordnas som språkval eller utanför garanterad undervisningstid samt betydelsen av att läsa minoritetsspråk i skolan.
- Samtliga elever i grundskola ska erbjudas möjlighet att studera meänkieli och finska.
- Kommunens lärare ska kunna få fortbildning i meänkieli och finska samt i tornedalsk och finsk kultur.
- Kommunens lärare bör informeras om forskning kring flerspråkighet.
- Kommunens förskolor och skolor ska förmedla kunskap om flerspråkighet samt tornedalsk och finsk kultur. Eleverna ska få undervisning om ortnamn på meänkieli i sin hembygd.
- Kommunens skolor ska arbeta för att höja minoritetsspråkens status bl.a. genom information om fördelarna med flerspråkighet.
- Kommunens pedagoger ska stödjas i arbetet med utveckling av läromedel i meänkieli.

6 Socialtjänst och sjukvård

Lagstiftning

”En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hel eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.”

(18§ LoNM)

”Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor

(5 kap 6§ tredje stycket SoL)

Åtgärder

- Informationsmaterial från socialtjänsten ska översättas till meänkieli och finska.
- Verksamheten ska erbjuda service på meänkieli och finska för äldre personer.
- Socialtjänstens personal ska erbjudas och uppmuntras till att delta i fortbildning i meänkieli och/eller finska.
- I de fall då socialtjänstens personal inte behärskar meänkieli eller finska ska enskilda som önskar tolkhjälp få sådan.
- Kommunen ska erbjuda kulturevenemang på meänkieli och finska för äldre, t.ex. musik, högläsning av meänkieli eller finska.
- Kommunen bör tillhandahålla dagstidningar/tidskrifter eller annat att läsa på meänkieli och finska till boenden (andra nationella minoritetsspråk vid behov).
- Kommunen ska verka för att skapa tornedalska och finska miljöer för brukare i särskilda boenden. Exempelvis tillhandahålla tv, radio och tidningar på minoritetsspråk samt andra aktiviteter.